

De Taallijn
Interactief taalonderwijs in groep 1 en 2

Sinterklaas komt logeren!
Activiteitscyclus voor groep 1 en 2

Expertisecentrum Nederlands

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Voorbeeld van een planningsrooster	4
Vorbereiding	8
Fase 1 – Introductie	12
Fase 2 – Interactief voorlezen	15
Fase 3 – Werken met verhalen	20
Fase 4 – Werken met leervragen	24
Fase 5 – Presentatie/evaluatie	38
Eindevaluatie	31

Inleiding

Sinterklaas komt logeren!

De activiteitencyclus *Sinterklaas komt logeren!* staat helemaal in het teken van de periode van het Sinterklaasfeest. Daarnaast zal ook het thema 'logeren' een rol spelen. Door allerlei activiteiten uit te voeren maken de kinderen kennis met de tradities rondom Sinterklaas en leren ze daarnaast over uit logeren gaan. Wat je dan doet en meeneemt als je gaat logeren, en wat je moet regelen als iemand bij je komt logeren.

Hoe ziet de activiteitencyclus eruit?

De kinderen worden direct betrokken bij het thema door het anker: in de klas staat een koffer met een brief van Sinterklaas. De sint vertelt in de brief dat hij een logeerplek nodig heeft en zijn koffer is al vooruitgestuurd! De kinderen mogen in de koffer kijken om te zien wat Sinterklaas allemaal meeneemt. En natuurlijk moet er een logeerplek worden ingericht!

Ook in het centrale prentenboek *De kleren van Sinterklaas* van Paul Biegel en Sanne te Loo draait het om Sinterklaas en logeren. Anouk treft thuis een koffer aan met de kleren van Sinterklaas. Zou Sinterklaas bij haar thuis logeren? Het boek speelt een grote rol in de cyclus. Door het boek vaker voor te lezen, krijgen woordenschat, zinsconstructies en verhaalbeprijng de kans zich langzaam te ontwikkelen.

Het thema wordt verder verdiept met andere boeken, zodat kinderen de woorden ook in andere contexten tegenkomen. Tijdens de uitvoering van het thema doen de kinderen allerlei leerzame (taal-)activiteiten die te maken hebben met het thema. Door het werken met leervragen die de leerlingen zelf bedenken worden kinderen gestimuleerd om zelf op zoek te gaan naar antwoorden. Zo breiden kinderen hun kennis van de wereld uit, en doordat ze praten en denken over wat ze zien wordt hun mondelinge taal en woordenschat gestimuleerd. Aan het einde van de cyclus vindt er een evaluatie plaats: wat hebben de kinderen geleerd?

Hoe lang duurt het om de cyclus uit te voeren?

Het uitvoeren van de activiteitencyclus duurt ongeveer 3 weken, met een uitloop naar de vierde week. We wensen u en de kinderen veel plezier met alle activiteiten van de komende weken!

Meer informatie over de bijbehorende boeken, cd-roms en dvd of over scholing in de Taallijn in de diverse regio's is te vinden op www.detaallijn.nl. Boeken, cd-roms en de dvd zijn te bestellen via www.onderwijsuitgaven.nl. Informatie over cursussen in de diverse regio's is ook te verkrijgen bij Sardes (030-2326200).

© 2011 Expertisecentrum Nederlands

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag voor commerciële doeleinden worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnames, of op enige andere wijze, zonder nadrukkelijke verwijzing naar Sardes en het Expertisecentrum Nederlands.

Voorbeeld van een planningsrooster

- Om de Taallijn uit te voeren, is het belangrijk om een aantal kenmerkende activiteiten te organiseren. Deze zijn opgenomen in het planningsrooster op de volgende pagina.
- Bij sommige verwerkingsactiviteiten kunt u een keuze maken uit activiteiten. Bijvoorbeeld waar het gaat om het oefenen van de verhaallijn, kunt u kiezen uit: platen op volgorde leggen, de het verhaal naspelen en het digitale prentenboek bekijken.
- Uiteraard hoeft taalstimulering zich niet te beperken tot de omschreven activiteiten. Gedurende de hele dag kunt u kansen aangrijpen om taal te stimuleren, bijvoorbeeld tijdens de eet- en drinkmomenten, het buiten spelen of het opruimen.
- In het planningsrooster worden aan het eind van elke week activiteiten aangegeven die elke dag gedaan kunnen worden, náást de activiteiten die voor de dagen uitgeschreven zijn. U hoeft niet elke dag ál deze extra activiteiten te doen, dat mag natuurlijk wel.
- Bij elke activiteit werkt u aan één of meerdere speerpunten van de Taallijn. Ook deze vindt u in het rooster terug.
- De dagindeling die in het rooster wordt aangegeven, is bedoeld als leidraad om de volgorde van activiteiten aan te geven. Het is mogelijk om minder activiteiten per dag uit te voeren, en dan een week langer het thema uit te voeren.
- De activiteiten uit het planningsrooster staan verderop uitgebreider beschreven (zie pag. 12 en verder).

Speerpunten:

Mondelinge taal

Werken aan woordenschat

Beginnende geletterdheid

ICT en multimedia

Ouderbetrokkenheid

Tijd	Fase en activiteit	Speerpunten
	Vorbereiding	
Vooraf	De leerkracht bereidt het thema voor. (zie vanaf pag. 8 voor een uitgebreide toelichting)	
	Fase 1: Introductie	
Week 1 Maandag	Anker: koffer en brief van Sinterklaas	
	Brief aan ouders schrijven over het thema	
Week 1 Dinsdag	Woordenweb: de zak (koffer) van Sinterklaas	
	Een logeerplek voor Sinterklaas maken	
	Samen leervragen bedenken	
Week 1 Woensdag	Digitale foto's bekijken	
	Kringgesprek over logeren	
	Sinterklaasliedje	
	Fase 2: Interactief voorlezen	
Week 1 Donderdag	Pre-teaching: prentenboek verkennen in kleine kring met taalzwakke kleuters	
	Prentenboek voorlezen in grote kring	
	Thematafel inrichten	
	Lettermuur	
Week 1 Vrijdag	Prentenboek voorlezen in de kleine kring: wie-waar-wat-picto's	
	Prentenboek voorlezen in de grote kring: volgen van de verhaallijn	
	Verwerkingsactiviteit: verhaallijn <u>Kies uit:</u>	
	<ul style="list-style-type: none"> o Platen op volgorde leggen o Verhaallijn naspelen o Digitaal prentenboek 	
Week 2 Maandag	De inpakfabriek	
	Brief schrijven aan Sinterklaas	
	Praten over portfolio: terugblik	
Dagelijks Kies uit:	Voorlezen in de kleine kring met wie-waar-wat-picto's. werken in hoeken met kernwoorden: tekenen, stempelen, schrijven, taal- en woordspelletjes op de computer, spelen met de voorwerpen van de thematafel of in boekenhoek	
	Fase 3: Werken met verhalen	
Week 2 Dinsdag	Startactiviteit: nieuwe boeken lezen <ul style="list-style-type: none"> o Oriënteren o Voorlezen o Nabespreken 	

	Verwerkingsactiviteit: werken met verhalen Kies uit: <ul style="list-style-type: none"> ○ Verhalen afmaken ○ Zelf boeken lezen ○ Digitale prentenboeken kijken 	
	Kofferlabels maken	
Week 2 Woensdag	Boekenmuur uitbreiden	
	Rijmen	
Week 2 Donderdag	Praten over portfolio: portfolio mee naar huis	
	Chocoladeletter versieren	
	Verhalen vertellen	
Dagelijks Kies uit:	Zelf prentenboeken of informatieve boekjes lezen, liedjes of versjes, naspelen verhalen, verhalen luisteren op computer, schrijfhoekactiviteiten	
Fase 4: Werken met leervragen		
Week 2 Vrijdag	Startactiviteit: Letters weg	
	Lettermatrix	
Week 3 Maandag	Pepernoten bakken	
	Brief van Sinterklaas	
	Sint: antwoorden zoeken	
Week 3 Dinsdag	Sint: resultaten vastleggen	
	Praten over portfolio met ouders	
Dagelijks Kies uit:	Werken in hoeken: lees- en schrijfactiviteiten, rollenspel, verhalen naspelen, digitaal prentenboek	
Fase 5: Presentatie/Evaluatie		
	U observeert in deze fase dagelijks bij enkele kinderen het gebruik van kernwoorden, het verhaalbegrip en de letterkennis van de kinderen tijdens de activiteiten	
Week 3 Woensdag	Eindpresentatie bedenken	
	Sinterklaasliedje	
	In kleine kring vertellen bij (digitale) foto's	
Week 3 Donderdag	Vorbereiden eindpresentatie	
	Zoek de beginklank	
	Lettermuuractiviteit: <i>Wat hebben we allemaal geleerd?</i>	

Week 3 Vrijdag	Feestelijke eindpresentatie van het werk met publiek: gezamenlijke afronding van het thema	
	Reflectiegesprek met de kinderen in kleine kring: werk/foto kiezen uit gezinsportfolio en hierover vertellen	
	Eindevaluatie van het thema met de kinderen in grote kring: <i>Wat hebben we geleerd? Wat vond je het leukst?</i>	
Dagelijks Kies uit:	Werken in hoeken: betekenisvolle lees- en schrijfactiviteiten, onderzoekshoek, themahoeken, rollenspel, verhaal naspelen, digitaal prentenboek, werkbladen zoals <i>Welke letters ken ik al?</i>	
Eindevaluatie		
Na afloop	Leerkrachten bespreken na wat goed en minder goed liep. Verslaglegging en bewaren van materialen voor volgend jaar.	

Activiteitencyclus *Sinterklaas komt logeren!*

Vorbereiding:

- Anker voorbereiden
- Materialen en boeken verzamelen
- Kernwoorden selecteren
- Woordenmap maken
- Verwerkingsactiviteiten voorbereiden
- Voorbereiden van een gezinsportfolio
- Prentenboek meegeven
- Inrichten speelleeromgeving

- Anker voorbereiden: Zorg voor een koffer met daarin materialen die te maken hebben met Sinterklaas, en die Sinterklaas mee zou nemen als hij komt logeren. Maak een brief met tekst en plaatjes die bij de koffer ligt (zie voor een voorbeeld bijlage 1).
- Materialen en boeken rondom het thema verzamelen: verzamel foto's, afbeeldingen, concrete voorwerpen en materialen die horen bij het thema en het centrale prentenboek *De kleren van Sinterklaas*. De materialen kunnen gebruikt worden bij het inrichten van de logeerhoek en de speelleeromgeving (zie pag. 11). Bij de voorwerpen worden woordlabels opgehangen. In bijlage 3 vindt u een boekenlijst van prentenboeken en informatieve boeken over de Sinterklaasperiode en logeren. Ook kunt u kleuters en hun ouders vragen boeken over het thema van huis mee te nemen.
- Kernwoorden selecteren: Selecteer kernwoorden en prentenboekwoorden die u in het thema zal aanbieden, verduidelijken, oefenen en controleren. Gebruik hiervoor de woordenlijsten op de volgende pagina. In de lijst *Kernwoorden thema* zijn basiswoorden en verdiepingswoorden opgenomen. De basiswoorden zijn vooral geschikt voor de taalzwakke kinderen/groep 1; de verdiepingswoorden voor de taalvaardige kinderen/groep 2. De woorden zijn gerangschikt van gemakkelijk naar moeilijk.
In de lijst *Kernwoorden prentenboek* zijn de belangrijkste woorden opgenomen uit het prentenboek. Deze woorden zijn gerangschikt van 'zeer essentieel voor het verhaal' naar 'minder essentieel voor het verhaal'. Dat wil zeggen dat het begrijpen van de eerst genoemde woorden uit deze lijst belangrijk is om het verhaal te kunnen volgen.
Selecteer ongeveer 20 woorden die geschikt zijn voor de minder taalvaardige kinderen en 20 woorden voor de meer taalvaardige kinderen. Maak hierbij eventueel gebruik van toets gegevens of eerdere observaties. Er kan overlap tussen beide groepen woorden zijn. De woorden voor de taalzwakke kinderen (en groep 1) kunt u bijvoorbeeld selecteren uit de makkelijke basiswoorden en de essentiële prentenboekwoorden. De woorden voor de taalvaardige kinderen (en groep 2) kunt u bijvoorbeeld selecteren uit de laatste woorden van de basislijst en de eerste woorden van de verdiepingslijst, en de iets minder relevante woorden van het prentenboek. De meeste woorden moeten onbekend zijn voor de kinderen. Streef ernaar dat de kinderen na een aantal dagen de geselecteerde kernwoorden passief beheersen: begrijpen ze u als u vraagt om de slaapzak aan te wijzen? Aan het einde van de cyclus moeten ze de meeste kernwoorden ook actief beheersen: kan het kind het woord strooien zelf gebruiken?

Woordenlijsten:

Kernwoorden thema:

Basiswoorden:

- o de knuffel
- o het bed
- o de sokken
- o (uit)zwaaien
- o de verjaardag
- o het kussen
- o de onderbroek
- o de pyjama
- o de kleren
- o de deken
- o slapen
- o de tandenborstel
- o de tandpasta
- o waaien
- o aankomen (van de boot)
- o aankloppen
- o varen
- o gezellig
- o dromen
- o de pepernoten
- o de chocoladeletter
- o het hooi
- o de stoomboot
- o de veer
- o de koffer
- o strooien
- o krijgen
- o de schoen zetten
- o binnenkomen
- o instoppen (in bed)
- o uitpakken
- o de sloffen
- o de kamerjas
- o de staf
- o de mijter
- o de schoorsteen
- o de slaapzak
- o het matje
- o de matras
- o de haven
- o uitdelen
- o versieren
- o schijnen (van de maan)
- o de wens
- o logeren

Verdiepingswoorden:

- o rijmen
- o de logeerkamer
- o de lievelingsknuffel
- o hinniken
- o spannend
- o Spanje
- o het verlanglijstje
- o het speculaas
- o de weekendtas
- o het logeerbed
- o de pantoffels
- o december
- o het ondergoed
- o de gedichten
- o de verrassing
- o het seizoen
- o de heimwee
- o het dekbed
- o ontvangen

Kernwoorden prentenboek:

- o de kleren
- o logeren
- o de koffer
- o geloven
- o verzinnen
- o nieuwsgierig
- o de logeerkamer
- o verdrietig
- o het ontbijt
- o opwinding
- o stiekem
- o op slot
- o vertrekken
- o overdag
- o sluipen
- o gescharrel
- o schrikken
- o op haar kop krijgen
- o verklappen
- o dromen
- o de speelplaats
- o hollen
- o staren
- o op pad gaan
- o storen
- o de baard
- o snurken
- o een boterham smeren
- o een kleur krijgen
- o ondergestopt worden
- o raar
- o wakker porren
- o te laat
- o omgewoeld

- Geleerde woorden bijhouden: U kunt in het gezinsportfolio of in een woordenmap bijhouden welke nieuwe woorden de kinderen hebben geleerd. In een woordenmap wordt per kind genoteerd welke kernwoorden het kind actief gebruikt tijdens gesprekken en speelleersituaties, en eventueel welke woorden het kind passief beheerst.
- Verwerkingsactiviteiten bij prentenboek/thema voorbereiden: knutsel- en tekenwerkjes, liedjes, versjes, activiteiten bij de boekenmuur, etc.
- Activiteiten bij de computer voorbereiden: Zet het digitale prentenboek (zie bijlagen cd) van *De kleren van Sinterklaas* op één of meerdere computers in het lokaal. Zorg voor een digitale camera zodat er tijdens het anker foto's gemaakt kunnen worden. De gemaakte foto's kunnen op de computer gezet worden.
- Gezinsportfolio: Voor alle kinderen maakt u een eigen gezinsportfolio of heen-en-weer-boekje. Dit is een boekje dat heen en weer gaat tussen het kind en de ouders, en de school. U kunt hiervoor het voorbeeld van het gezinsportfolio uit bijlage 5 gebruiken of een eigen versie maken. De kinderen verzamelen een aantal werkjes voor het gezinsportfolio. In het gezinsportfolio is op enkele bladzijdes al voorgedrukt wat de bedoeling is en er zitten lege bladzijdes in waar de kinderen zelf hun werk of een foto hiervan kunnen inplakken. Zowel ouders als leerkrachten kunnen met een portfolio de ontwikkeling van het kind volgen.
- Prentenboek meegeven. Geef kinderen om de beurt een prentenboek mee naar huis zodat ouders het thuis kunnen voorlezen. Zorg voor een boek dat past bij het thema (zie bijlage 3 voor boekentips). Geef eventueel ook een bijpassend voorwerp van de thematafel mee om het verhaal te ondersteunen. Ouders kunnen ook samen met hun kind zelf een boek uit de bibliotheek kiezen. Vraag ouders na het voorlezen een pagina uit het gezinsportfolio in te vullen (zie bijlage 5).
- Inrichten speelleeromgeving: Het inrichten van de speelleeromgeving hoeft niet meteen klaar te zijn. Als kleuters kunnen meedenken en meehelpen bij de inrichting gaat een thema nog meer leven in de groep. U kunt hier ook de ouders bij betrekken. Hoofdstuk 9 van het boek *De Taallijn. Interactief taalonderwijs in groep 1 en 2* heeft betrekking op de inrichting van de leeromgeving. Hierin staan veel tips over de verschillende hoeken in het lokaal. De kinderen kunnen tijdens de activiteitencyclus in deze hoeken werken wanneer u met een klein groepje kinderen werkt. Hieronder staan concrete tips voor het inrichten van het lokaal bij de activiteitencyclus *Sinterklaas komt logeren!*

Ideeën voor het inrichten van de speelleeromgeving:

- Boekenhoek, boekenrekje en schrijfhoek. In de boekenhoek kunnen kinderen zelfstandig boekjes bekijken of 'voorlezen'. De boekenhoek is gezellig ingericht met kussens, knuffels, posters en een luie stoel of bank. Zorg ervoor dat in deze hoek voldoende boeken liggen en leg er regelmatig nieuwe boeken neer, zodat de hoek aantrekkelijk blijft voor kinderen. In de hoek staat een boekenrekje waarop enkele (voorgelezen) boeken staan uitgestald. In de schrijfhoek ligt allerlei schrijfmateriaal, zoals stiften, potloden, stempels, magneetletters, papier, krijtbord, etc.
- Boekenmuur. Op de boekenmuur komen tijdens de cyclus steeds meer tekeningen en knutselwerkjes van de kinderen, woordkaarten, gekopieerde platen uit het centrale prentenboek en andere afbeeldingen die bij het thema aan de orde zijn geweest. Praat regelmatig met enkele kleuters over alles wat er op de boekenmuur hangt of wat er nieuw is. Ook ouders kunnen samen met hun kind praten over het boek en in één oogopslag zien waar de kinderen mee bezig zijn.
- De lettermuur. Op de lettermuur worden de letters op alfabetische volgorde en op ooghoogte van de kinderen gehangen. De kinderen kunnen woordjes en plaatjes met betrekking tot het thema bij de juiste beginletter ophangen. Ook de kernwoorden kunnen een plaats krijgen op de lettermuur.
- Letterparaplu. Chocoladeletters lenen zich goed om te gebruiken met een letterparaplu. Het doosje van de chocoladeletter(s) van de week hangt u aan de (stok van) de paraplu. Aan de paraplu komen voorwerpen te hangen die beginnen met die letter.
- Hoeken en materialen labelen. Op stroken papier of kaartjes kunnen de namen worden geschreven van de verschillende hoeken (bijvoorbeeld de boekenhoek) en materialen (bijvoorbeeld de thematafel). Teken waar mogelijk een pictogram bij het woord.
- Thematafel. Tijdens de introductie van het centrale prentenboek *De kleren van Sinterklaas* wordt een thematafel ingericht met materialen die in het verhaal voorkomen, zoals een koffer, attributen of kleding uit het Sinterklaasthema of een plaatje van Sinterklaas. In de loop van de voorleescyclus wordt deze tafel aangevuld met voorwerpen, afbeeldingen, tekeningen en knutselwerkjes die met het thema en het prentenboek te maken hebben. Richt samen de kinderen deze tafel in. Kinderen kunnen ook zelf materialen voor de thematafel meebrengen of maken. De thematafel dient ter ondersteuning tijdens het voorlezen of vertellen van het prentenboek. Bij de thematafel kunnen de kleuters het verhaal navertellen en naspelen.
- Computerhoek. In de computerhoek kunnen kinderen (in tweetallen) het centrale prentenboek digitaal (zie bijlagen cd) nog een keer bekijken en beluisteren en kunnen ze de foto's bekijken die tijdens de cyclus zijn gemaakt.
- Sinterklaasjournaal: in deze tijd wordt ook het Sinterklaasjournaal uitgezonden. U kunt een 'tv-hoek' inrichten waarin de kinderen deze afleveringen kunnen volgen. Neem afleveringen op, of kijk op www.uitzendinggemist.nl.
- De logeerhoek. In de logeerhoek is een logeerkamer in gericht. Daar kunnen de kinderen 'uit logeren gaan', maar ook de knuffels en poppen kunnen geholpen worden met het inpakken van de koffer, in bed stoppen, enz. Hier kunt u gesprekken met de kinderen voeren over logeren.
Tip: de logeerhoek kan ook ingericht worden op een andere plek op school, bijvoorbeeld in de aula. Sinterklaas komt dan logeren bij de hele school!

Fase 1 Introductie

Anker

Een koffer en brief van Sinterklaas!

Verwerkingsactiviteiten

Brief aan ouders schrijven

Woordenweb: de zak (koffer) van Sinterklaas

Een logeerplek voor Sinterklaas

Samen leervragen bedenken

Digitale foto's bekijken

Kringgesprek over logeren

Sinterklaasliedje

Anker: Een koffer en brief van Sinterklaas!

Speerpunten:

Mondelinge taal, woordenschat, beginnende geletterdheid

Op de eerste ochtend van de cyclus wordt er in de klas door (een van) de leerlingen een koffer aangetroffen. En de koffer zit dicht! Van wie zou de koffer kunnen zijn? En wat zou er allemaal in zitten? En dan vindt de juf een brief, van Sinterklaas! De brief, met tekst en plaatjes, wordt samen met de kinderen voorgelezen (zie bijlage 1 voor een voorbeeld). In de brief vertelt Sinterklaas dat hij een logeerplek nodig heeft en dat hij een nachtje op school komt slapen. Hij heeft zijn koffer alvast vooruit gestuurd.

In de koffer zitten materialen die te maken hebben met Sinterklaas (mijter, wortel, boek, cadeautjes (ingepakte lege doosjes), cadeaupapier, pepernoten), maar ook materialen die je nodig hebt om te gaan logeren (pyjama, sloffen, knuffel, tandenborstel).

Praat met de kinderen over logeren. Wat is dat? Wat neem je dan mee? Wie mis je dan? Zijn er wel eens kinderen uit logeren geweest? En wat moet je eigenlijk doen als er iemand bij jou komt logeren? Waarom zou Sinterklaas komen logeren? En wat zou er allemaal in zijn koffer kunnen zitten? Als de kinderen wat opties hebben genoemd, mogen ze één voor één iets uit de koffer halen. Bespreek met de kinderen wat het voorwerp is. Hadden we verwacht dat dat in de koffer zou zitten?

En natuurlijk moet er dan (later in de cyclus) een logeerplek voor de Sint ingericht worden! Als uw school meerdere kleuterklassen heeft, dan kunnen die samen een 'gezamenlijke' logeerplek maken voor de Sint, bijvoorbeeld in de aula, om te voorkomen dat Sinterklaas in 4 klassen gaat logeren.

Als de school ook een centrale Sinterklaas startactiviteit heeft, kan het leuk zijn om deze te combineren met het anker van de kleuters. Zo kan Sinterklaas op de dag dat hij de school bezoekt, wakker worden in de kleuter logeerhoek, zich uitgebreid uitrekken en aankleden.

Verwerkingsactiviteiten

Brief aan ouders schrijven over het thema

Speerpunten: beginnende geletterdheid, ouderbetrokkenheid

De kinderen schrijven mee aan een brief voor hun ouders (zie bijlage 2 voor een voorbeeld). In deze brief worden ouders geïnformeerd over het thema *Sinterklaas komt logeren!* Onderaan de brief is er ruimte voor een persoonlijke toevoeging van het kind. Dit kunnen (gestempelde) woorden zijn die bij het thema horen, namen van ouders, de eigen naam of (begin)letters van het kind, of een tekening of plaatje bij het thema. Het is leuk wanneer deze persoonlijke brief aan het gezinsportfolio wordt toegevoegd.

Woordenweb: De zak van Sinterklaas

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ouderbetrokkenheid

Teken op het bord een grote zak van Sinterklaas. Laat de kinderen vervolgens zoveel mogelijk woorden bedenken welke met het thema te maken hebben. De woorden worden allemaal 'in de zak gestopt'. De kinderen die het woord noemen kunnen eventueel aan de taalzwakkere kinderen uitleggen wat de betekenis van het woord is.

In het gezinsportfolio kunnen de kinderen een soortgelijke tekening toevoegen. De zak van Sinterklaas, volgeplakt met allerlei plaatjes die met het thema te maken hebben (bijvoorbeeld uit tijdschriften of kranten), kan thuis de basis vormen voor een gesprek over Sinterklaas.

Een variatie op deze activiteit is om samen met de kinderen bespreken en tekenen wat er allemaal in de koffer van Sinterklaas zit.

Een logeerplek voor Sinterklaas maken

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat

De kinderen bedenken wat er allemaal nodig is als iemand bij je komt logeren. Wat moet er dan allemaal klaargezet worden? Om de spraak van de kinderen uit te lokken kunt u, bijvoorbeeld als een kind 'bed' zegt, een poppenbedje gaan halen. Dat lokt waarschijnlijk de opmerking uit: 'daar past Sinterklaas toch niet in!'. De kinderen kunnen vervolgens een oplossing bedenken.

Deze activiteit kan in de grote kring, maar voor taalzwakke kinderen is het beter in de kleine kring, waar ze meer mogelijkheid krijgen om zelf mee te praten.

Daarna richten de kinderen een knusse logeerplek in, in een hoek van de aula (bv met alle kleuterklassen) of in de huishoek. Zolang Sinterklaas nog niet komt logeren is dit natuurlijk een leuke plek om 'zelf uit logeren te gaan'.

Samen leervragen bedenken

Speerpunten: mondelinge taal, beginnende geletterdheid

De kinderen kunnen in het (beeld)woordenweb goed zien welke woorden er te maken hebben met Sinterklaas en Logeren. Bespreek samen met de kinderen of ze nog vragen hebben over of voor Sinterklaas. Als de kinderen moeite hebben met het bedenken van vragen, kunt u het voordoen door zelf hardop te komen tot een leervraag. Stimuleer de kinderen tot het stellen van vragen en het zoeken naar antwoorden. Schrijf alle vragen op in een schrift, op een flap of digitaal schoolbord. De flap kan worden opgehangen op de themamuur. U kunt ervoor kiezen om andere leervragen te bedenken voor/met de kinderen in groep 1 en de kinderen in groep 2. Wanneer de kinderen zelf geen vragen kunnen bedenken, kunt u dit verder stimuleren door kleine voorwerpen mee te nemen, zoals stro (wat eet het paard van Sinterklaas?). Door hierover te praten komen kinderen op nieuwe vragen. Als kinderen een antwoord weten, wordt dat erbij gezet. De vragen die nog niet beantwoord zijn, komen in fase 2 en 4 terug.

Digitale foto's bekijken

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ICT en multimedia

In kleine groepjes bekijken de kinderen op de computer de foto's van het anker en het maken van de logeerplek. De foto's kunnen ook in een PowerPoint presentatie worden gezet, waaraan eventueel geluiden kunnen worden toegevoegd. U kunt inspreken wat er op de foto te zien is. De kinderen kunnen dan tijdens het bekijken van de foto's op luidsprekertjes klikken.

Voer een gesprek met de kinderen over wat er op de foto's te zien is. Welke spullen zijn er allemaal te zien in de logeerhoek, wat zou Sinterklaas daar allemaal gaan doen? Schep hierbij voldoende ruimte voor de kinderen door open vragen te stellen, stiltes te laten vallen en luisterresponsen te geven.

Kringgesprek over logeren

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, beginnende geletterdheid

Besprek met de kinderen wat logeren is. Wat zou je allemaal mee moeten nemen als je gaat logeren? Wie is er wel eens gaan logeren, bijvoorbeeld bij opa en oma? Ga je ook leuke dingen doen als je gaat logeren?

Hierbij kunt u de koffer van Sinterklaas gebruiken. Wat heeft Sinterklaas allemaal ingepakt om te gaan logeren? En wat nemen de kinderen niet mee als zij gaan logeren?

Sinterklaasliedje

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat

Leer de kinderen een aansprekend Sinterklaasliedje aan. Tijdens het zingen hiervan kunnen de kinderen bijpassende bewegingen maken (*strooien, klimmen, paard rijden*). Zo leren de kinderen spelenderwijs de betekenis van bepaalde woorden aan. Ook kunnen enkele kernwoorden hierin een rol spelen. (Zie ginds komt *de stoomboot*, Zie *de maan schijnt* door de bomen, Sinterklaasje *kom maar binnen*, etc.)

Fase 2 Interactief voorlezen

In deze fase komen de kinderen door het prentenboek tot meer verdieping. Interactief voorlezen is een belangrijk onderdeel van deze fase. U start deze fase met het introduceren van het prentenboek en de bijbehorende kernwoorden aan de taalzwakke kinderen (pre-teaching). Bij het voorlezen in de grote kring zullen deze kinderen van de voorkennis profiteren.

Startactiviteiten

Pre-teaching: introductie prentenboek in de kleine kring
Introductie prentenboek in grote kring

Verwerkingsactiviteiten

De thematafel inrichten
Lettermuur
Prentenboek voorlezen: wie-waar-wat-picto's
Prentenboek voorlezen: volgen van de verhaallijn
Verwerkingsactiviteit met de verhaallijn
De inpakfabriek
Brief aan Sinterklaas
Praten over het portfolio: terugblik

Startactiviteiten

Pre-teaching in de kleine kring (taalzwakke kinderen)

Speerpunten: woordenschat, beginnende geletterdheid

Kies een introductie uit de twee volgende suggesties:

1. Prentenboek verkennen
2. Prentenboek vertellen in de eigen taal

Introductie 1: Prentenboek verkennen

U verkent het prentenboek *De kleren van Sinterklaas* in de kleine kring met de minst taalvaardige kinderen. Bekijk samen de voor- en achterkant en de illustraties van het prentenboek en bespreek de kernwoorden. U zorgt dat er ruimte is voor reactie en interactie. Lees het prentenboek nog niet voor, maar bespreek met de kinderen wat er op de platen is te zien. Op de thematafel liggen allerlei voorwerpen en afbeeldingen van kernwoorden die in het boek aan de orde komen, zoals een koffer, een foto van Sinterklaas en een cadeautje. Gebruik de voorwerpen op de thematafel om kernwoorden te visualiseren. Sommige kernwoorden kunt u uitbeelden, zoals staren, schrikken of sluipen.

Introductie 2: Prentenboek vertellen in de eigen taal

Een leerkracht, assistent, ouder, óf een leerling uit groep 6, 7 of 8 vertelt het verhaal *De kleren van Sinterklaas* in de eigen taal aan een groepje van één tot drie kleuters. Hij/zij gaat daarbij in op moeilijke woorden en begrippen en controleert of de kleuters het verhaal in de eigen taal begrijpen. U kunt de 'voorlezer' een aantal tips meegeven, bijvoorbeeld:

-
1. Zorg dat je het verhaal goed kent, schrijf het eventueel in je eigen woorden, in je moedertaal op.
 2. Ga zo zitten dat de kleuter goed mee kan kijken.
 3. Vertel het verhaal spannend en praat met de kleuters over de plaatjes.
 4. Vraag aan het eind: *Welke bladzijde vond jij het leukst?* Zoek deze bladzijde samen op en praat erover.

Als aanvulling op de introductie kunt u het prentenboek meegeven aan de ouders van de taalzwakke leerlingen, zodat zij het kunnen voorlezen of in hun eigen taal kunnen vertellen.

Introductie prentenboek in de grote kring

Speerpunten: woordenschat, beginnende geletterdheid

U introduceert het prentenboek *De kleren van Sinterklaas* in de grote kring waarin zowel de taalsterke als taalzwakke leerlingen zitten. Bespreek de voorkant en de achterkant van het boek met de kinderen. Wijs de titel aan en lees deze voor. U vraagt de kinderen of ze nu weten waar het verhaal over gaat. Ook noemt u de auteur(s) en illustrator van het boek en legt uit dat deze mensen het boek hebben gemaakt. Bij het bespreken van het boek laat u de kinderen aan de hand van illustraties voorspellen wat er in het verhaal gaat gebeuren aan de hand van de volgende vragen:

- *Waar denken jullie dat het verhaal over gaat?*
- *Waarom denk je dat?*

U kunt opschrijven wat de kinderen hebben voorspeld.

Lees hierna het boek letterlijk voor. Tijdens het voorlezen verduidelijkt u de kernwoorden die u heeft gekozen door voorwerpen te laten zien of door middel van uitbeelden of uitleggen met behulp van concrete voorwerpen, illustraties of foto's, of voordoen. Wanneer er kinderen zijn die het kernwoord al kennen, kunnen zij deze ook uitbeelden of uitleggen. Geef de kinderen steeds de ruimte om te reageren op het verhaal of op de prenten. Ook stimuleert u de kinderen om op elkaar te reageren. Na het voorlezen van het prentenboek kunt u samen met de kinderen kijken of de voorspellingen kloppen.

Verwerkingsactiviteiten

De thematafel inrichten

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ouderbetrokkenheid

Op de thematafel zijn allerlei voorwerpen uit het prentenboek *De kleren van Sinterklaas* uitgestald. De kinderen bedenken samen met u hoe de thematafel kan worden uitgebreid. Er kunnen bijvoorbeeld knuffels of handpoppen van de hoofdpersonen worden gebruikt (Sinterklaas, een poppetje dat Anouk kan zijn) of de hoofdpersonen kunnen worden nagemaakt van klei of wc-rolletjes. Er kan een klein logeerbed voor Sinterklaas worden gemaakt, een koffertje gevuld, verschillende kledingstukken kunnen worden uitgestald, of het ontbijt van Sinterklaas wordt deel van de thematafel.

De kinderen vertellen wat deze materialen te maken hebben met het verhaal of het thema. U stimuleert de kinderen om gebruik te maken van de kernwoorden of vult de kinderen hierbij zonodig aan. De kinderen kunnen zelf ook materialen van thuis meenemen voor de thematafel. 's Ochtends bij het binnenkomen, leggen de kinderen hun meegebrachte materialen samen met hun ouders op de thematafel. Ze kunnen dan aan hun ouders vertellen wat er allemaal te zien is op de thematafel.

Activiteiten met letters en klanken: de Lettermuur

Speerpunten: woordenschat, beginnende geletterdheid

Selecteer een letter die centraal staat gedurende de activiteitencyclus, bijvoorbeeld de 'S' van Sinterklaas.

Hang de letter met een plaatje op de lettermuur. Verzin samen met de kinderen meer woorden die beginnen met een 'S' en schrijf deze woorden op. Er kan door de kinderen een tekening of plaatje bij worden geplakt. Daarna kan het woord op de lettermuur onder de letter worden gehangen.

Prentenboek voorlezen in kleine kring: wie-waar-wat-picto's

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, beginnende geletterdheid

Bij de tweede keer voorlezen van het verhaal in de kleine kring stelt u een aantal vragen om het verhaal terug te halen. Schrijf de antwoorden van de kinderen kort op een flap, met behulp van pictogrammen.

Over wie gaat het verhaal?

Waar speelt het verhaal zich af?

Wat gebeurt er in het verhaal? Wat is het probleem?

Als de kinderen iets niet meer zeker weten zegt u dat u het verhaal nog een keer gaat voorlezen en de antwoorden daarna achter de picto's zal opschrijven. Nadat het boek een tweede keer is voorgelezen, bespreekt u het probleem in het boek en praat er samen met de kinderen over hoe dit werd opgelost.

Prentenboek voorlezen in de grote kring: volgen van de verhaallijn

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, beginnende geletterdheid

Lees het verhaal voor in de grote kring. Besteed hierbij extra aandacht aan de verhaallijn. Voordat u het verhaal voorleest, stelt u een luistervraag die de kinderen stimuleert om na te denken over bepaalde gebeurtenissen in het verhaal, bijvoorbeeld:

- *Geloven de vriendjes van Anouk haar?*
- *Is Anouk blij of verdrietig als haar vriendjes haar niet geloven?*
- *Waarom sluipt Anouk 's nachts stiekem naar de logeerkamer?*
- *Waarom komen haar vriendjes Anouk thuis ophalen?*

U kunt ook op plaatsen in het verhaal stoppen met voorlezen en de kinderen laten voorspellen hoe het verhaal verder zal gaan. U kunt dan bijvoorbeeld vragen:

- *Wat zal er in de koffer van Sinterklaas zitten?*
- *Wat zal Anouk zien wanneer ze de deur van de logeerkamer openmaakt?*
- *Denk je dat Sinterklaas echt aan het ontbijt zal zitten?*

Activiteiten met de verhaallijn

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, beginnende geletterdheid, ICT en multimedia

Om de kinderen te laten oefenen met de verhaallijn van het verhaal kunt u kiezen uit de volgende activiteiten:

Platen op volgorde leggen:

Kopieer de prenten uit het prentenboek. Na het voorlezen hangen de kinderen de platen met hulp van de leerkracht in de goede volgorde op de boekenmuur. De kinderen mogen vertellen wat er gebeurt op de plaat die ze ophangen.

Deze activiteit kan zowel in de kleine als grote kring worden uitgevoerd.

Naspelen van de verhaallijn:

Met behulp van alle materialen van de thematafel kunnen de kinderen het verhaal naspelen. Ook kunnen ze eigen varianten op het verhaal bedenken. Schrijf in de woordenmap of het gezinsportfolio welke woorden de kinderen actief gebruiken.

Digitaal prentenboek:

De kinderen bekijken en beluisteren in twee- of drietalen het geanimeerde prentenboek van *De kleren van Sinterklaas* (zie bijlagen cd) op de computer, al dan niet onder begeleiding. Als u meekijkt kunt u met de kinderen bespreken wat er in het prentenboek gebeurt.

De inpakfabriek

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, beginnende geletterdheid

Bij het bekijken van de koffer zijn de kinderen inpakpapier en cadeautjes tegengekomen. Sinterklaas heeft een hoop cadeautjes die ingepakt moeten worden! De kinderen worden tijdens deze activiteit hulppiet en pakken in de inpakfabriek (een bepaalde hoek in de klas waar wc-rolletjes, potjes, lege dozen, inpakpapier, etc. liggen) ieder een cadeautje in.

Help de kinderen met het maken van een kaartje waar hun naam op staat en bevestig dit aan het pakje. Kinderen die willen kunnen zelf hun naam opschrijven.

Vervolgens mogen de kinderen in de kring hun cadeautje aan een andere leerling geven. Wijs hierbij steeds aan welke leerling het cadeautje ontvangt, om teleurstellingen te voorkomen. Dit kan ook met behulp van een omschrijving: geef het cadeautje aan de jongen met de rode trui en de zwarte schoenen met een rits.

Tijdens het geven van de cadeautjes laat u de kinderen zoveel mogelijk aan het woord en besteedt u aandacht aan diverse kernwoorden: uitpakken, uitdelen, krijgen, ontvangen, de verjaardag, de verrassing, etc.

Brief schrijven aan Sinterklaas

Speerpunten: woordenschat, beginnende geletterdheid

De kinderen hebben aan het begin van de cyclus vragen gesteld voor of over Sinterklaas. Bekijk samen met de kinderen op het digitaal schoolbord, of op de flap op de themamuur welke leervragen de kinderen in fase 1 hadden bedacht. Op welke vragen hebben de kinderen nog geen antwoord gekregen?

Deze vragen kunnen ze zelf stellen aan Sinterklaas. Alle (de meeste/de meest geschikte) vragen worden samen met de juf in een brief geschreven (ook met picto's) aan Sinterklaas. De kinderen kunnen deze brief ook echt opsturen, door bijvoorbeeld een brievenbus in de gang neer te zetten. Later in de cyclus krijgen de kinderen ook antwoord op hun brief.

Tip: Het kan ook heel leuk zijn om de brief echt met de post te versturen. Ook dan krijg je antwoord van de Sint. Je kan de brief sturen naar: Sinterklaashof 1, 5670 NA Nuenen. Voor meer informatie kijk op: <http://weverkeshof.nl/2010/sinterklaashof-2010/>

Praten over het portfolio: terugblik

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat

In de kleine kring bekijkt u met enkele kinderen hun zelfgemaakte producten en bespreekt deze. De kinderen bespreken ook elkaars werk. Enkele dingen worden ingeplakt in het portfolio. Vragen die u kunt stellen zijn:

- *Op welk werkje ben je trots?*
- *Wat vond je moeilijk/makkelijk aan dit werkje?*
- *Welk werkje wil je inplakken? Waarom?*
- *Wil je er nog iets bij schrijven?*
- *Wat vind je van het werkje van ...?*

Fase 3 Werken met verhalen

In deze fase staan verhaallijnen van verschillende boeken centraal. U leest nieuwe boeken voor en kinderen maken zelf verhalen, waarin ze de kernwoorden op een actieve wijze gebruiken. Plezier beleven aan verhalen in boeken staat voorop in deze fase.

Startactiviteit

Nieuwe boeken voorlezen

Verwerkingsactiviteiten

Werken met verhalen

Kofferlabels maken

Boekenmuur uitbreiden

Rijmen

Praten over het portfolio: portfolio mee naar huis

Chocoladeletter versieren

Verhalen vertellen

Startactiviteit: Nieuwe boeken voorlezen

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, beginnende geletterdheid

U introduceert verschillende boeken die te maken hebben met het thema Sinterklaas of logeren (zie bijlage 3 voor een boekenlijst). Dit kunnen boeken zijn over het thema, boeken met gedichtjes, liedjes, informatieboeken en zelfleesboeken. De boeken krijgen een vaste plaats in het lokaal, bijvoorbeeld op het boekenrekje in de leeshoek. Samen met de kinderen kiest u een boek uit. Dit boek wordt voorbesproken, de kaft wordt bekeken en u leest het interactief voor. U bespreekt met de kinderen waarom zij voor dit boek hebben gekozen. Verder kunt u vragen: *Lijkt het boek op De kleren van Sinterklaas? Waar zal dit boek over gaan?* Schrijf de vergelijkingen en de voorspellingen op. Na het voorlezen van het boek bespreekt u met de kinderen of de vergelijkingen en voorspellingen klopten.

In de komende dagen kunnen op deze manier verschillende verhalende prentenboeken of informatieve boeken worden voorgelezen, waarbij steeds relaties worden gezocht met het centrale prentenboek.

Verwerkingsactiviteiten

Werken met verhalen

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, beginnende geletterdheid, ICT en multimedia

Verhalen afmaken:

Vertel in de kleine kring een verhaal over Sinterklaas. In dit verhaal heeft Sinterklaas een probleem. Na een korte introductie van het verhaal vraagt u de kinderen om het verhaal verder te vertellen. Stimuleer de kinderen om oplossingen te bedenken voor het probleem. Voorbeelden van een verhaal zijn:

- Sinterklaas krijgt een brief zonder afzender
- Zwarte Piet is alle verlanglijstjes kwijtgeraakt
- Op het dak raakt Zwarte Piet de plattegrond van de stad kwijt
- Het paard heeft per ongeluk alle postzegels opgegeten
- De koffer van Sinterklaas is op slot, en de sleutel is weg

De bedoeling is dat de kinderen zelf tot oplossingen komen. Door het doen van prikkelende beweringen kunt u de kinderen inspireren om het verhaal verder af te maken. Hierbij is uw rol vooral die van inspirator, u heeft het verhaal geïntroduceerd en laat de kinderen zelf het verhaal afmaken. Bij taalzwakke kinderen kunt u meer meehelpen door vragen te stellen. Na afloop kunnen kinderen over het verzonden verhaal tekenen of knutselen. De verhalen kunnen ook worden nagespeeld in de logeerhoek.

Zelf boeken lezen:

In de boekenhoek kunnen de kinderen zelf verschillende boeken 'lezen' of bekijken die te maken hebben met het thema. Voorbeelden van deze boeken staan vermeld in bijlage 3. U gaat er regelmatig bij zitten en leest het boek met de kinderen mee. Samen praten de kinderen over de boeken. Zo nodig stelt u een vraag, bijvoorbeeld:

- *Wat ben je aan het lezen?*
- *Wat gebeurt er in het boek denk je?*
- *Welke bladzijde vind je het mooist?*

Digitale prentenboeken kijken:

Van verschillende boeken met het Sinterklaasthema bestaan digitale versies. Laat kinderen samen het digitale boek bekijken. Bespreek wat er anders is in deze verhalen. Was daar ook een probleem in dat opgelost wordt? Vonden ze het een goede oplossing? Of weten ze nog een andere manier?

Kofferlabels maken

Speerpunten: woordenschat, beginnende geletterdheid

De kinderen versieren hun eigen kofferlabels (zie voor een voorbeeld bijlage 7) om aan een koffer te hangen bij een logeerpartij. Op elk kofferlabel komt de naam van het kind te staan, en natuurlijk ook het adres om te zorgen dat de koffer altijd goed terecht komt. U kunt de naam en het adres opschrijven, de kinderen die zelf al hun naam (of beginletter) kunnen schrijven mogen dat natuurlijk zelf doen.

Boekenmuur uitbreiden

Speerpunten: mondelinge taal, beginnende geletterdheid

De kinderen maken een werkje dat aan de boekenmuur toegevoegd kan worden. Geef alle kinderen een kopie van de kaft van één van de gelezen prentenboeken tijdens dit thema. Laat ze deze zelf inkleuren en versieren. Ook kunnen ze de titel overtrekken. Hang hierna alle 'nieuwe' kaften op de boekenmuur en lees samen nog eens de titels van de boeken door.

Rijmen

Speerpunten: mondelinge taal, beginnende geletterdheid

Lees in de kring een gedichtje of versje met als thema Sinterklaas voor. Leg met behulp van dit gedichtje aan de kinderen uit wat rijmen is. Vraag of ze al enkele voorbeelden kunnen geven van rijmwoorden.

In het midden van de kring ligt de zak van Sinterklaas. De Rijmpiet heeft deze achtergelaten omdat hij geen rijmwoorden meer kon bedenken. Laat één van de kinderen een voorwerp uit de zak halen en vraag of kinderen een rijmwoord kunnen bedenken bij het voorwerp. Schrijf de woorden op een strook of kaartje. Alle rijmwoorden kunnen hierna een plekje op de lettermuur krijgen. Dit kan bijvoorbeeld ook door elk kind een tekening bij een rijmwoord te laten maken.

Om het spannender te maken kunt u de leerling in het midden van de kring eerst in de zak laten voelen en het voorwerp laten omschrijven: het is hard/zacht, groot/klein, rond/hoekig, etc.

Portfoliogesprek: portfolio mee naar huis

Speerpunten: mondelinge taal, ouderbetrokkenheid

De kinderen nemen het gezinsportfolio mee naar huis. U spreekt met de kinderen of ouders af wanneer het weer mee terug naar school moet worden genomen. In het portfolio zitten al een paar werkjes die de kinderen op school hebben gemaakt. Aan de ouders wordt gevraagd iets te schrijven of te plakken in het portfolio. Op de eerste pagina van het portfolio staan hiervoor suggesties.

Als het gezinsportfolio weer terug is op school, kunnen de kinderen in de kring vertellen en laten zien wat er in het portfolio is geplakt en wat er door de ouders is bijgeschreven. U probeert de kinderen te betrekken bij elkaars werk door hardop te zeggen wat u denkt en te vragen wat andere kinderen daarvan vinden. Houd er rekening mee dat kinderen die nog niets over het portfolio verteld hebben nu aan de beurt komen. Bespreek het gezinsportfolio ook met de ouders, bijvoorbeeld bij het binnenkomen of ophalen van de kinderen.

Chocoladeletter versieren

Speerpunten: beginnende geletterdheid

Kinderen schrijven, met uw hulp, hun eigen beginletter op een groot stuk papier en versieren die als een chocoladeletter met verschillende materialen zoals stof, draad, plakfiguurtjes en dergelijke.

Verhalen vertellen

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, beginnende geletterdheid

U vertelt een verhaal van een paar minuten over iets wat met Sinterklaas te maken heeft. U zit hierbij op een speciale vertelstoel. De vertelstoel staat op een vaste plek in het lokaal. De stoel kan versierd zijn, er kan een spotje op de stoel gericht zijn of er brandt een klein lampje bij de stoel. U zorgt ervoor dat het verhaal spannend is opgebouwd met veel details en dat het een clou heeft. Daarna zijn de kinderen aan de beurt: een kind vertelt op de vertelstoel zijn eigen verhaal. Bespreek het verhaal kort na. U kunt het gesprek beginnen door vragen te stellen als:

- *Vonden jullie het verhaal spannend?*
- *Wat gebeurde er?*
- *Hebben jullie ook wel eens zoiets meegemaakt? Vertel er eens over!*

Herhaal het verhalen vertellen regelmatig: elke dag kunnen een aantal kinderen een verhaal vertellen over hun eigen ervaringen met het Sinterklaasfeest. Aan het eind van de week heeft ieder kind een verhaal verteld. Als er kinderen zijn die niet goed weten wat ze kunnen vertellen kunt u hen op gang helpen met uitlokkende vragen (*heb jij Sinterklaas wel eens gezien?*). De kinderen die niets over Sinterklaas kunnen vertellen (bijvoorbeeld omdat ze dit niet vieren), kunnen over een andere feestdag vertellen. Probeer bij deze activiteit ook op het gebruik van kernwoorden te letten. Noteer gebruikte kernwoorden in het portfolio.

Fase 4 Werken met leervragen

In deze fase voeren de kinderen verschillende onderzoeken uit aan de hand van leervragen, met als doel het uitbreiden en verdiepen van de kennis over het thema.

Startactiviteit

Letters weg

Verwerkingsactiviteiten

Lettermatrix

Pepernoten bakken

Brief van Sinterklaas

Sint: antwoorden zoeken

Sint: resultaten vastleggen

Praten over portfolio met ouders

Startactiviteit: Letters weg

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, beginnende geletterdheid

's Nachts is de rommelpiet op school geweest en het is in de klas een grote bende. De rommel die Zwarte Piet heeft achtergelaten is een betekenisvolle activiteit voor kinderen en zal genoeg gespreksstof opleveren, ook voor kinderen die normaal gesproken niet zoveel zeggen. Het is daarom beter om te wachten totdat alle commotie bij de kinderen wat gezakt is voordat u start met de activiteit.

De Rommelpiet heeft een brief voor de klas achtergelaten. Hij heeft alleen alle letters P uit de brief weggelaten! Bekijk met de klas de brief van Zwarte Piet goed. De kinderen komen tot de ontdekking dat er iets niet klopt aan de brief. Als ze het niet meteen zien, zullen ze het ontdekken wanneer u de brief voorleest. Kijk of de kinderen erachter kunnen komen welke letter er ontbreekt. Bespreek met de kinderen hoe de letter P eruit ziet. Kunnen de kinderen in de klas ergens een letter P vinden (bijvoorbeeld op de lettermuur)? U oefent samen met de kinderen hoe de letter P wordt uitgesproken en ze tekenen de letter na met hun vinger in de lucht. Misschien zijn er kinderen die deze letter in hun naam hebben. Deze namen kunnen worden toegevoegd aan de lettermuur. De ontbrekende letters worden weer ingevuld op de brief van Zwarte Piet. Vervolgens kunt u een keuze maken uit de volgende activiteiten:

- De kinderen kunnen woordjes die beginnen met de letter P stempelen, schrijven of tekenen. Deze woordjes kunnen op de lettermuur gehangen worden.
- De leerkracht kan een versje of een liedje dat is uitgeschreven erbij nemen en de kinderen de letter P laten zoeken in de tekst.
- De kinderen kunnen een letter P maken met constructiemateriaal, op de kralenplank, van brooddeeg, etc.
- Kinderen kunnen in tijdschriften of kranten naar plaatjes zoeken van woorden die beginnen met de letter P. Hiervan kunnen de kinderen samen een collage maken. Ook kunnen ze de letter zelf opzoeken in tijdschriften en kranten en deze opplakken.

Bij deze activiteiten gaat het erom dat kinderen inhoudelijk bezig zijn met de letter P. Wanneer ze de P technisch fout schrijven, is dit niet van belang. Jonge kinderen 'tekenen' letters.

Vraag de kinderen welk werkje in het portfolio geplakt mag worden en of ze wat bij het product willen schrijven of dat u dit moet doen.

Verwerkingsactiviteiten

Lettermatrix

Speerpunten: beginnende geletterdheid

In kleine groepjes laat u de kinderen een doosje van een chocoladeletter zien met de beginletter van uw naam. Er ontstaat een gesprek over de beginletters van namen. Op het (digitale) schoolbord tekent u een matrix met een reeks beginletters van de namen van de kinderen in de klas. Bij deze letters wordt geïnventariseerd welke namen van de kinderen met de betreffende letter beginnen. De S van Sinterklaas kan hier natuurlijk niet bij ontbreken.

Door de namen boven de letters te schrijven, is in één oogopslag te zien welke letter het meest voorkomt. Ook kan het cijfer van het aantal kinderen dat dezelfde beginletter heeft erbij worden geschreven. Een voorbeeld van zo'n matrix is:

		leon	juf	
		liam	jolein	
	peter	linda	janneke	talud
mohammed	Pauline	lisanne	joris	thomas
m	p	l	j	t
1	2	4	3	2

Pepernoten bakken

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, beginnende geletterdheid

De kinderen gaan op school pepernoten bakken. Vooraf bespreekt de leerkracht in de kring wat er nodig is om pepernoten te bakken. U kunt een recept voor pepernoten 'uitschrijven' met behulp van plaatjes (zie bijlage 8 voor plaatjes). Praat met de kinderen aan de hand van plaatjes van ingrediënten over wat je nodig hebt om pepernoten te bakken.

U kunt een paar ouders vragen om te komen helpen bij het maken van de pepernoten. In kleine groepjes gaan de kinderen met een hulpouder aan de slag met het beeldrecept. Voor de kinderen is het erg leuk als ze het hele proces mogen meehelpen, dus zowel bij het samenvoegen van de ingrediënten, het kneden tot en met het draaien van de kruidnoten en klaarmaken voor de oven.

U kunt het beeldrecept inplakken in de gezinsportfolio's.

Brief van Sinterklaas

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, beginnende geletterdheid,

De kinderen hebben hun brief aan Sinterklaas op de post gedaan. En nu is er een brief terug gekomen! Wat zou Sinterklaas allemaal geschreven hebben? En is er ook antwoord gekomen op de vragen die de kinderen hebben gesteld? Bespreek met de kinderen welke vragen beantwoord zijn, en welke niet. Zijn er nieuwe vragen?

Sint: antwoorden zoeken

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, beginnende geletterdheid

De kinderen gaan op zoek naar de antwoorden op de vragen die bij de activiteit 'leervragen bedenken' zijn bedacht en waarop nog geen antwoord is bedacht door de kinderen of waarop Sinterklaas in zijn brief ook het antwoord niet wist. Eerst bespreekt u de vragen met de kinderen: *Wat zou het antwoord kunnen zijn?* Ook doet u suggesties voor de antwoorden en stimuleert u de kinderen na te denken en met elkaar hierover te praten: *Zou het echt zo zijn? Zou het ook anders kunnen zijn?* Met uw hulp gaan de kinderen uitzoeken wat het antwoord op de vraag is en of hun voorspellingen kloppen. *Had iemand het goed voorspeld? Wie zat er het dichtste bij met zijn voorspelling?* Het antwoord wordt achter de betreffende vraag geschreven. De kinderen kunnen er een tekening bij maken.

Ook kunnen de kinderen zelf op zoek gaan naar het antwoord op een leervraag, bijvoorbeeld door in boeken te kijken, een filmpje op het digibord bekijken, met hulp op internet te zoeken, of aan de Sint te vragen als hij op bezoek komt op school. Misschien weten sommige ouders er meer van. De kinderen die de vraag aan een ouder hebben gesteld, kunnen dat antwoord geven.

De flappen met vragen en antwoorden worden opgehangen in het lokaal, zodat de ouders kunnen zien wat er allemaal is onderzocht. Wanneer er geen ruimte is voor een grote flap kunnen de vragen en antwoorden ook in een groot boek opgeschreven worden.

Sint: resultaten vastleggen

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, beginnende geletterdheid

In de activiteiten brief van Sinterklaas, antwoorden zoeken in deze fase hebben de kinderen leervragen bedacht en antwoorden gezocht. De antwoorden zijn achter de vragen geschreven. U kiest één of enkele interessante vragen uit, bijvoorbeeld *Wat eet het paard van Sinterklaas?* en daaraan gekoppeld *Wat eten paarden?* Vervolgens bespreekt u met de kinderen hoe ze nu makkelijk kunnen zien of wat een paard allemaal kan eten. Maak samen met de kinderen een grafische weergave van de antwoorden. Dat kan op verschillende manieren, bijvoorbeeld:

- U heeft eetbare producten (bv. appel, stro, wortel, suikerklontje, pepernoten, chocolade, boterhammenworst) meegenomen. Op één plek komt alles wat een paard kan/mag eten, op de andere alles wat een paard niet mag eten. Bekijk samen met de kinderen, en orden het eten op de goede stapel. Als alles een plek hebben gekregen is makkelijk te zien wat een paard allemaal mag eten. Ga er op in of het ook echt klopt. Alles wordt geteld en u schrijft het aantal op een papier erbij.
- Er wordt op papier een grafiek gemaakt. Er zijn twee kolommen: één voor dingen die een paard mag eten, en één voor dingen waar een paard niet mag eten. Van alles wordt besproken in welke kolom het komt. In de kolommen komen onder elkaar de afbeeldingen van het eten, met de naam erbij geschreven. Als alles is geordend is te zien welke kolom het langste is en of er meer voorwerpen zijn die een paard wel of niet mag eten.

Praten over portfolio met ouders

Speerpunten: mondelinge taal, ouderbetrokkenheid

De gezinsportfolio's zijn weer terug op school. Sommige ouders hebben er iets ingeplakt. In de kring kunnen de kinderen vertellen en laten zien wat vader of moeder in het portfolio heeft geplakt en wat erbij is geschreven. Gespreksonderwerpen zouden kunnen zijn:

- *Zijn er kinderen die iets in het portfolio hebben geplakt over het thema?*
- *Hebben de ouders er iets bijgeschreven?*
- *Heeft het kind er met de ouders over gepraat? Vertel er eens iets over.*

Probeer de kinderen te betrekken bij elkaars werk door hardop te zeggen wat u denkt en te vragen wat andere kinderen daarvan vinden. Houd er tevens rekening mee dat kinderen die nog niets over het portfolio verteld hebben nu aan de beurt komen.

Fase 5 Presentatie/evaluatie

In deze fase wordt de activiteitencyclus afgerond. De kinderen verzorgen een eindpresentatie. Door met kinderen samen te evalueren worden kinderen actief betrokken bij hun eigen leerproces. Als de kinderen in een groep evalueren, ontwikkelen ze reflectieve vaardigheden. Bij de eindpresentatie kunnen ouders worden betrokken.

Presentatie/evaluatie

Sinterklaasliedje

In kleine kring vertellen bij foto's

Vorbereiden eindpresentatie

Zoek de beginklank

Lettermuur

Eindpresentatie van het werk van de kinderen

Evalueren met de kinderen

Evalueren van de kinderen

Sinterklaasliedje

Speerpunten: woordenschat

Bij het thema Sinterklaas zijn er een heleboel liedjes te zingen. Veel van deze Sinterklaasliedjes zijn op rijm. De leerkracht kan samen met de kinderen verschillende liedjes zingen en met behulp van een flap of het bord de tekst van een liedje volgen (bijvoorbeeld het lied Zwarte Piet ging uit fietsen). Als de rijmwoorden onder elkaar in dezelfde kleur staan, kunnen de kinderen er zelf achter komen dat de liedjes op rijm zijn. Als ze het niet ontdekken, kan de leerkracht de kinderen daarop attent maken.

Zelf een versje of een lied maken:

Samen met de kinderen bedenkt u een rijmend versje of een lied over Sinterklaas of logeren. Bij elk laatste woord van een regel bedenken de kinderen samen een woord dat daarop rijmt. Bij een lied kan een bekende melodie gebruikt worden. Het lied wordt door de leerkracht samen met de kinderen uitgeschreven en voorzien van tekeningetjes of picto's. Misschien kan het lied gezongen worden voor Sinterklaas of Zwarte Piet die op bezoek komt op school.

In kleine kring vertellen bij (digitale) foto's

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ICT en multimedia

In kleine groepjes bekijken de kinderen op de computer de foto's van het anker en de activiteiten die ze hebben gedaan tijdens dit thema. De foto's kunnen ook in een PowerPoint presentatie worden gezet, waaraan eventueel geluiden kunnen worden toegevoegd. U kunt inspreken wat er op de foto te zien is. Dit kan een kernwoord zijn ('strooien') of een korte beschrijving van wat er gebeurt ('Aaron maakt pepernoten'). De kinderen kunnen dan tijdens het bekijken van de foto's op luidsprekertjes klikken en de woorden of beschrijvingen horen. U voert een gesprek met de kinderen over de foto's. Schep hierbij voldoende ruimte voor de kinderen door open vragen te stellen, stiltes te laten vallen en luisterresponsen te geven. Voorbeelden van zulke vragen zijn:

- *Wat deden jullie daar?*
- *Lukte dat wel, hoe ging dat?*
- *Wat pakte je daar uit de koffer?*

Vorbereiden presentatie

Speerpunten: mondelinge presentatie, woordenschat, beginnende geletterdheid, ICT en multimedia, ouderbetrokkenheid

Denk samen met de kinderen na over een gezamenlijke afronding. Het thema wordt feestelijk afgesloten. Voor de afsluiting worden ouders, andere familieleden of de kinderen van andere groepen uitgenodigd. De kinderen schrijven of tekenen zelf de uitnodiging voor de afsluiting.

Voorbeelden van een afronding zijn:

- Een klein groepje kinderen laat aan de ouders zien welke leervragen ze hebben opgesteld, wat het antwoord op die vragen is en hoe ze dit hebben ontdekt.
- Een PowerPoint presentatie van foto's van activiteiten en werkjes van kinderen. Kinderen kunnen iets vertellen over wat op de foto is te zien. Dit kan tijdens de presentatie, maar u kan de kinderen ook van tevoren iets laten inspreken en dit in de presentatie verwerken.
- Posterpresentatie van foto's van activiteiten en werkjes van kinderen. Kinderen die dit willen, kunnen geschreven of gestempelde woordjes bij deze foto's hangen en iets bij de foto's vertellen aan hun ouders, familieleden en medeleerlingen.
- Gedurende de activiteitscyclus is het één en ander op de themamuur in de klas bijgehouden. De ouders, familieleden en medeleerlingen kunnen hier zien welke activiteiten er in de klas allemaal rondom het thema *Sinterklaas en logeren* hebben plaatsgevonden.
- Liedje of versje. Tijdens de Sinterklaascyclus kunt u de kinderen een versje of liedje leren dat de kinderen voor de afsluiting opzeggen of zingen. Het versje of liedje heeft natuurlijk te maken met Sinterklaas of logeren.

Zoek de beginklank

Speerpunten: mondelinge taal, beginnende geletterdheid, ICT en multimedia

Tijdens deze activiteit zal er opnieuw geoefend worden met beginletters en -klanken. Lees nogmaals het boek *De kleren van Sinterklaas* op interactieve wijze voor. Omdat de kinderen het verhaal al goed kennen is het minder noodzakelijk dat zij hun aandacht vestigen op de verhaallijn. De afzonderlijke woorden zijn nu aan de beurt!

De leerkracht kiest een voor kleuters herkenbare letter uit en begint met voorlezen. De kinderen luisteren goed en mogen 'ingrijpen' wanneer een woord met de gekozen beginletter wordt voorgelezen. Dit woord wordt opgeschreven en kan later aan de lettermuur bevestigd worden. De leerkracht kan alle kinderen er bij betrekken door bijvoorbeeld te vragen: *Ken jij een ander woord dat begint met de letter K? Ken jij een woord dat rijmt op het woord dat we net hebben gevonden?*

Deze activiteit kan ook heel goed met behulp van de digitale versie van het boek gedaan worden. De kinderen gaan in tweetallen op zoek naar de juiste woorden.

Lettermuur

Speerpunten: woordenschat

U gaat met de kinderen na bij de lettermuur wat ze allemaal geleerd hebben in de afgelopen weken. Welke woorden weten de kinderen? De kinderen mogen vertellen over het woord en het bij de lettermuur hangen. Verder kunt u deze activiteit uitbreiden door activiteiten met: de beginletter horen, hakken in woordstukjes, onderstrepen van de beginletter of eigen letter.

Eindpresentatie

Speerpunten: mondelinge taal, ouderbetrokkenheid

Met een feestelijke eindpresentatie wordt het werk aan de ouders gepresenteerd. De kinderen kunnen laten zien en vertellen wat ze allemaal gedaan en geleerd hebben.

Evaluëren met de kinderen

Speerpunten: mondelinge taal, ouderbetrokkenheid

In de kleine kring bespreekt u met de kinderen het verloop van de activiteencyclus. Het gesprek kan gaan over de verschillende activiteiten die zijn ondernomen tijdens de cyclus. Hierbij worden verschillende materialen gebruikt, zoals de foto's van het anker, gezinsportfolio's van kinderen, materialen uit de ontdekhoek of spullen van de thematafel. De kinderen krijgen de gelegenheid zelf iets te vertellen. U maakt alleen zo nu en dan een opmerking, of stelt als dat nodig is enkele open vragen. Voorbeelden van open vragen zijn:

- *Vertel eens, wat heeft Sinterklaas allemaal in zijn koffer meegenomen?*
- *Wat vond je leuk om te doen?*
- *Hoe heb je het aangepakt?*
- *Wat heb je eerst gedaan, en toen...?*
- *Welk werkje dat je hebt gemaakt vind je het mooist? Leg eens uit waarom?*
- *Wat vond je ervan om dit te doen? (gericht op een bepaalde activiteit of een werkje van het kind)*
- *Wat wist je eerst nog niet en heb je nu geleerd?*

Eindevaluatie

Evaluëren van de kinderen

U houdt de ontwikkeling van alle kinderen bij. Volg de ontwikkeling van de woordenschat door middel van observaties van spel, gesprekken en het gezinsportfolio. Dagelijks volgt u enkele kinderen. U kunt nagaan welke woorden de kinderen beheersen door ze woorden uit het prentenboek te laten aanwijzen of door het kind aan de hand van de platen uit het prentenboek het verhaal te laten navertellen. Houd in een woordenmap bij welke woorden een kind al kent en let daarbij speciaal op de kernwoorden van het thema en het prentenboek. Daarnaast let u op ontwikkelingen in spreekvaardigheid, verhaalbegrip en kennis van klanken en letters.

Evaluëren van de cyclus

Na afloop van de cyclus reflecteert u voor uzelf of met collega's op de activiteitencyclus. Ga na of de planning die van te voren is gemaakt ook daadwerkelijk is uitgevoerd. Wat ging hierbij goed en wat liep minder voorspoedig? Zijn alle speerpunten van de Taallijn aan de orde gekomen? Is er herhaald en interactief voorgelezen? Was er voldoende aandacht voor het oefenen van de woordenschat, gesprekken in de kleine kring en ouderbetrokkenheid? Is de computer zinvol ingezet? Als een onderwerp niet voldoende aan de orde is gekomen, stelt u vast wat de oorzaak was en bedenkt u een oplossing voor de volgende keer.

Verzamel alle materialen die bij het thema gebruikt zijn. Hierin komen ook alle aanvullingen, opmerkingen en het planningsformulier. Een volgende keer kunt u het thema dan zo weer gebruiken.